वाच्यता अतो गोत्वस्य गोपदप्रवृत्तिनिमित्तत्वम् । तद्व्यञ्जकञ्च गलकम्बलादिमत्त्वरूपाकारभेदः संस्थानविशेषस्यैव जातिव्यञ्जकत्वात् । तत्र गोपदं गोत्वे शक्तं व्यक्तेर्भानमनुमानात् तुल्यवित्तिवेद्यत्वाद्वेति मीमांसकामन्यन्ते अनुमानञ्च गामानयेत्यादौ गोत्वानयनमिति शाब्दबोधात् परम् गोत्वकर्मकानयनं गोकर्मकानयनं विनाऽनुपपन्नमिति व्यतिरेकव्याप्तिग्रहाधीनम् । गोत्वविशिष्टे शक्तमिति तु नैयायिकाः व्यक्तिमात्रस्य शक्यत्वे व्यक्तीनामानन्त्यात् व्यभिचारः । अतद्व्यावृत्तिरूपोऽपोहो वा गोपदशक्य इति तु बौद्धाः

गोद पु० गां नेत्रं दायति शोधयति दै—क । १मस्तकस्थे मस्तिष्के हेम० मस्तिष्कस्य नेत्रप्रकाशहेतुत्वात् तथात्वम् । गां ददाति दा—क । २गोदातरि त्रि० "अन्नदस्तु भियं पुष्टां गोदोऽन्नस्य पिष्टपम्" मनुः । गोदावर्य्या समीपस्थे देशभेदे पु० ततः चतुरर्थ्याम् अण् । गोदः तद्देशादूरभवादौ त्रि० जनपदे तु वरचा०तस्य लुप् । गोदो जनपदः "विशेषणानाञ्चाजातेः" पा० । बुवर्थस्य विशेषणानामपि तद्विशेष्यवचने न तु जातेः । गोदौ रमणीयौ" शि०कौ०

गोदत्र न० गोदं त्रायते त्रै—क । मस्तिष्करक्षके सङ्कटादौ

गोदन्त न०गोर्दन्त इवावयवोऽस्य ६त० । हरितालेराजनि०

गोदा स्त्री गां स्वर्गं ददाति स्नानेन दा—क । गोदावरीनद्याम् हेम० । "नेदोऽथ गोदोत्तरतश्च यावत्" सु०चि०।

गोदान न० गावो केशालोमानि वा दीयन्ते खण्डयन्तेऽत्र । आधारे ल्युट् १केशान्तास्ये द्विजाति संस्कारभेदे केशान्त शब्दे २२५०पृ०दृश्यम् । "अथास्य गोदानविधेरनन्तरम्" रघुः । तच्च "एवेन गोदानम्" आश्व०गृ०१।१८।१। इत्यादिसूत्रजा तेन निरूपितम् । "चूडोपनयनगोदानविवाहाः" आश्व०गृ०। गवि पृथिव्यां दीयते निधीयते स्नापकाले दा—कर्म्मणि ल्युट् । २दक्षिणकर्णसमीपस्थे शिरःप्रदेशे । "अपरेण दक्षिणाग्निम् दक्षिणं गोदानमुन्दति" कात्या० श्रौ० ५।२।१४। "दक्षिणं गोदानं वितार्य्यौनक्षीमाभ्यां" कात्या० श्रौ० ७।२।८। "स्वपङ्क्तिर्गवि पृथिव्यां दीयते इति गोदानं शिरसोदक्षिणं प्रदेशं वितार्य्य कङ्कतादिना तत्स्थाने केशान् विजटान् कृत्वा उन्दति क्लेदयति अङ्गिराद्रिं करोति इमामापः इत्यादि मन्त्रेण" कर्कः । ६त० । गोः सुरभ्या इषस्य वा १दाने । गोप्रसंख्यापूर्वकं तद्दानप्रकारो हेमाद्रि०दा० उक्तो यथा भविष्यत् पुराणे । ब्रह्मोवाच "आदित्यदुहिता गौर्हि पृथ्वीयं परिकीर्त्तिता । श्रेयोऽर्थं सर्वलोकानामुत्पन्ना क्रतुसिद्धये । ब्राह्मणाश्चैव गावश्च कुलमेकं द्विधा कृतम् । एकत्र मन्त्रास्तिष्ठन्ति हविरेकत्र तिष्ठति । गोभ्यो यज्ञाः प्रवर्त्तन्ते गोभ्योदेवाः समुत्थिताः । गोभ्यो वेदाः समुद्गीर्णाः सषड्ङ्गपदक्रमाः । पृष्ठे मूलं गवां नित्यं ब्रह्मविष्णू समाश्रितौ । पृष्ठाग्रे सर्वतीर्थानि स्थावराणि चराणि च । शिरोमध्ये महादेवः सर्वभूतमयः स्थितः । ललाटाग्रे स्थिता देवी नासावंशे च षण्मुखः । कम्बलाश्वतरौ नागौ नासापुटसुपालितौ । कर्णयोरश्विनौ देवौ चक्षुषोः शशिभास्करौ । दन्तेषु वायवः सर्वे जिह्वायां वरुणः स्थितः । सरस्वती च ङ्कारे यमयक्षौ च गण्डयोः । सन्ध्याद्वयं तथोष्ठाभ्यां श्रीयामिन्द्रः समाश्रितः । रक्षांसि कक्षदेशे तु साध्याश्चोरसि संस्थिताः । चतुष्पात् सकलो धर्मः स्वयं जङ्घासु संस्थितः । खुरमध्ये तु गन्धर्वाः खुराग्रेषु च पन्नगाः । खुराणां पश्चिमाग्रेषु गणाह्यप्सरसां स्थिताः । रुद्राश्चैकादश पृष्ठे वसवः सर्वसन्धिषु । श्रोणीतटस्थाः पितरः सोमोलाङ्गूलमाश्रितः । आदित्यरश्मयोबाहे पिण्डीभूता व्यवस्थिताः । साध्याङ्गुला च गोमूत्रे गोमये यमुना स्थिता । क्षीरे सरस्वती देवी नर्म्मदा दधिसंस्थिता । हुताशनः स्वयं सर्विर्ब्राह्मणानां गुरुः परः । अष्टाविंशतिदेवानां कोट्योरोमसु संस्थिताः । उदरे पृथिवी सैषा सशैलवनकानना । चत्वारः सागराः पूर्णा गवाङ्गे तु पयोधराः । एतद्धि कथितं सर्वं यथा गोषु प्रतिष्ठितम् । जगद्धि देवगार्हस्थ्य ! स देवासुरमानवम्" । स्कन्दपुराणे "तृणानि खादन्ति वसन्त्यरण्ये पिबन्ति तोयान्यपरिष्कृताणि । हुङ्कारमात्रेण पुनन्ति पापं गवां रसैर्जीवति जीवलोकः । तृप्तास्तु गावः शमयन्ति पापं दत्तास्तु गावस्त्रिदिवं नयन्ति । संरक्षितास्तोषयन्ति वित्तं गोभिर्न तुल्यं धनमस्ति किञ्चित् । शुभं समश्नाति ददाति नित्यं पापक्षतिं मित्रविवर्द्धनं च । स एव चार्थैः परिभुज्यते च गोभिर्न तुल्यं धनमस्ति किञ्चित् । तृणानि शुष्काणि वने चरित्वा पीत्वापि तोयान्यमृतं स्रवन्ति । यद्गोमयाद्याश्च पुनन्ति लोकान् गोभिर्न तुल्यं धनमस्ति किञ्चित्" । हारीतः "वङ्कक्षीराश्च यो गा वै ब्राह्मणायो पपादयेत् । उत्तारयेत्स आत्मानं सप्त ता कलानि च" ।